

ANWB

Bloemengids

op kleur, met
meer dan 2000
tekeningen

Margot Spohn
Marianne Golte-Bechtle
Roland Spohn

Margot Spohn
Marianne Golte-Bechtle
Roland Spohn

ANWB Bloemengids

De determinatiepagina's in een oogopslag	4
Hoe kan ik de bloeiende planten determineren?	6
Vier eenvoudige stappen	6
Selectie van soorten	6
Bloemkleur	7
Bloemvorm	7
Voorkomen	8
Bloeitijd	9
De planten en hun namen	10
De omgang met planten	11
Giftige soorten	11
Nuttige soorten	12
Soortbescherming	13
Hoe determineer ik bomen en struiken?	14
Formaat	14
Groevorm	14
Kenmerken van bomen	14
Kleine heesters	14
Hoe determineer ik grassen?	15
Onopvallende diversiteit	15
Kenmerken	15

Bloemkleur Rood

- maximaal 4 bloembladen 18
- 5 bloembladen 32
- meer dan 5 bloembladen of bloemen in korfje 56
- tweezijdig-symmetrische bloemen 74

Bloemkleur Wit

- maximaal 4 bloembladen 112
- 5 bloembladen 132
- meer dan 5 bloembladen of bloemen in korfje 172
- tweezijdig-symmetrische bloemen 188

Bloemkleur Blauw

- maximaal 4 bloembladen 196
- 5 bloembladen 204
- meer dan 5 bloembladen of bloemen in korfje 220
- tweezijdig-symmetrische bloemen 230

Bloemkleur Geel

- maximaal 4 bloembladen 250
- 5 bloembladen 266
- meer dan 5 bloembladen of bloemen in korfje 290
- tweezijdig-symmetrische bloemen 316

Bloemkleur Groen of Bruin

- maximaal 4 bloembladen 342
- 5 bloembladen 366
- meer dan 5 bloembladen of bloemen in korfje 374
- tweezijdig-symmetrische bloemen 376

Bomen en heesters

- naaldbomen 388
- loofbomen en struiken 394

- Grassen 438

Botanische termen in beeld 458

- Verder lezen 472
- Register 474

De determinatiepagina's in een oogopslag

Nederlandse naam
(met synoniemen)

Bloemvorm
(zie binnenzijde omslag)

Wetenschappelijke naam
(met synoniemen)

Nederlandse
familienaam

Bloemkleur
(zie binnenzijde
omslag)

Wetenschappelijke
familienaam

Typerend
Bijzonder belangrijke ken-
merken of eigenschappen,
waarbij voor de determinatie
van de plant gelet moet
worden

Bloemkleur Rood | meer dan 5 bloembladen of bloemen in korfjes

Beschrijving
Andere kenmerken voor de
betrouwbare determinatie
van de plant

1 | Bieslook *Allium schoenoprasum*
Narcisfamilie *Amaryllidaceae*

H10–40 cm juni-aug. overblijvend

Typerend Tot 6 mm, buisvormige, holle bladeren in bundels, stengels onbebladerd.
Beschrijving Kroonbladen licht- tot donkerpaars, ca. 1 cm lang, nooit stervormig uitgespreid. Bloemstelen korter dan de bloemen. Geen broedbolletjes in de bloeiwijze. Typerende lookgeur.
Voorkomen Wild in de Alpen en de Jura, op natte weiden, vennen, beekoevers, op vochtig steenpuin. Verwilderd op zandbanken en grind uit rivieren. Vrij zeldzaam.
Wetenswaardig Vanaf de middeleeuwen wordt de plant gekweekt als specerij. Omdat de bladeren zeer vroeg ontspruiten en naast de voor de smaak verantwoordelijke lookolie ook vitamine C bevatten, werd de plant gebruikt ter voorkoming van scheurbuik, dat ontstaat door een tekort aan vitamine C.
Gelijkende soorten Kraailook (blz. 70), groene stengel, bloeiwijze met broedbolletjes.

bladeren in doorsnede rond

Voorkomen Informatie over
habitats, de geografische
spreiding en de talrijkheid

Belangrijk kenmerk met
tekening en tekst als
aanvulling op de hoofd-
tekening

2 | Turkse lelie *Lilium martagon*
Liliefamilie *Liliaceae*

H40–100 cm juni-juli overblijvend

Typerend Knikkende, tulbandachtige bloemen, 6 lichtpaarse kroonbladen met donkere vlekken.
Beschrijving Bloemen 5-8 cm breed. Bladeren 8-15 cm lang, met 7-11 parallelle nerven.
Voorkomen Bossen met kruidachtige ondergroei, op grotere hoogtes ook tussen hogere kruiden. Verse, losse grond in de halfschaduw. Zeer zeldzaam, niet-ingeburgerd.
Wetenswaardig De bloemen ruiken 's nachts en lokken nachtvlinders als groet avondrood en kolibrivlinder. Vaak is de Turkse lelie ernstig aangevreten, omdat reeën de bloemknoppen afgraven en het liliëhaantje (kever) foerageert op de bladeren en bloemen. De alchemisten uit de 16e eeuw gebruikten de bollen bij hun experimenten om goud te maken.

bol
goudgeel

Aanduiding giftigheid
Onderscheiden worden
licht giftig, giftig

**Aanduiding
beschermingsstatus**
Als 'beschermde' gemar-
keerde planten die worden
beschermde door de Wet
Natuurbescherming

3 | Kievitsbloem *Fritillaria meleagris*
Liliefamilie *Liliaceae*

H15–30 cm april-mei overblijvend giftig beschermd

Typerend Bloemen hangend, belvormig, met schaakbordtekening in paars en wit.
Beschrijving Bloemen solitair, zelden 2 tot 3, soms witte bloemen met gele aderen. Stengel in de bovenste helft met 4-6, grijsgroene, gegroefde bladeren.
Voorkomen Onbestede, niet eerder dan begin juni gemaaid natte weilanden. Zeldzaam. Uiterst kwetsbaar, omdat er tegenwoordig nauwelijks geschikte locaties langs rivieren zijn.
Wetenswaardig De langsgroeven in de kroonbladen bevat overvloedige nectar die bijen en hommels lokt. De Nederlandse naam verwijst naar de gelijkenis van het patroon van de bloemen met kievitseieren; *fritillaria* is afgeleid van Lat. *fritillus* = dobbelbeker.

kroonblad
vanbinnen
met langsgroef

Wetenswaardig
Informatie op verschillende
gebieden, zoals gebruik,
geschiedenis, geneeskunde,
biologie

4 | Herfsttijloos *Colchicum autumnale*
Herfsttijloosfamilie *Colchicaceae*

H5–40 cm aug.-nov. overblijvend giftig

Typerend Lange, dunne, heldere bloembuis, die direct uit de grond komt, bloeit zonder bladeren.
Beschrijving Paarse, roze of witachtige bloemen komen rechtstreeks uit de knol, het vruchtbeginsel blijft onder de grond. Het bovengrondse deel van de bloem 5-20 cm lang. Groene spruit met bladeren in het voorjaar. Bladeren breed lancetvormig, 8-25 cm lang, meestal met 3 tot 4.
Voorkomen Magere boomgaarden en uiterwaarden. Zeldzaam, vooral in Zuid-Limburg.
Wetenswaardig Bevat de zeer giftige alkaloïde colchicine, dat leidt tot krampen, verlamming en de dood. Nauwkeurig gedoseerd wordt de plant als standaardmiddel tegen jicht ingezet. Nu zijn er minder gevaarlijke medicijnen. Colchicine tast bovendien de verdeling van het genetisch materiaal in plantencellen aan en is daarom geschikt bij het kweken van nieuwe plantensoorten.
Gelijkende soorten Daslook (blz. 184), meestal twee bladeren per plant, sterke lookgeur.

bol met
bruine huid

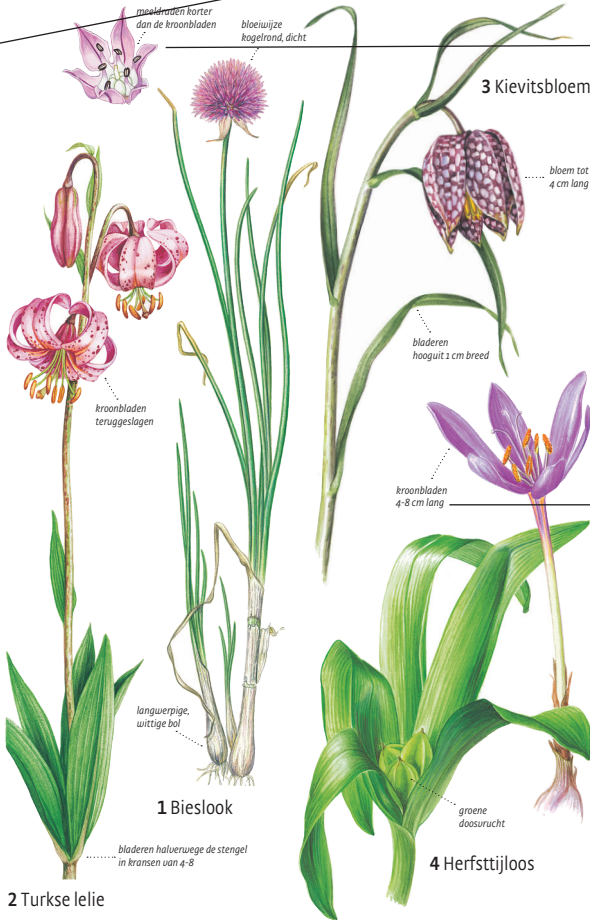
Gelijkende soorten
Aanduiding van gelijkende
soorten en details om ze te
onderscheiden. Met blad-
zijdeverwijzing als deze plant
ook in het boek wordt be-
schreven

Hoogte (H) De aanduiding beschrijft de groeihoogte van de plant. Ook bij kruipende planten is in de regel de hoogte boven de grond aangegeven en niet de maximale lengte van de horizontaal groeiende stengels

Maanden Hiermee wordt de periode aangegeven waarin de plant bloeit

Groeiwijze
Onderscheiden worden: eenjarig, tweejarig, overblijvend, overjarig, struik, boom

Natuurgetrouwe illustratie van een ander belangrijk kenmerk

Verwijzingen naar determinatiekenmerken direct aan de natuurgetrouwe illustratie van de plant

Hoe determineer ik bloeiende planten?

Vier eenvoudige stappen

De bloeiende planten in dit boek zijn volgens groepen gerangschikt die ook zonder botanische kennis heel gemakkelijk te herkennen zijn. Je hoeft alleen maar te letten op de volgende kenmerken:

1. Welke bloemkleur heeft de plant?

2. Heeft de plant meerzijdig symmetrische bloemen? Zo ja, hoeveel bloembladen heeft de bloem?

3. Is de bloeiwijze tweezijdig symmetrisch?

4. Is de plant een boom, een struik of een gras?

Selectie van soorten

De keuze van de planten is gebaseerd op de flora van Midden-Europa met de nadruk op Duitsland en de aangrenzende gebieden. De omliggende landen zijn gedekt voor zover de plantensoorten ook in Duitsland voorkomen. Alleen al in dit gebied groeien rond de 3000 verschillende bloeiende planten. Uit deze rijkdom werden aan de ene kant opvallende of op veel plaatsen voorkomende planten geselecteerd en aan de andere kant soorten die ook bij ons zeldzaam zijn, maar in verschillende gebieden zijn te vinden. Er zijn slechts weinig alleen in de bergen voorkomende planten in dit boek beschreven. In plaats daarvan bevat het ook planten die vanuit tuinen en de land- en tuinbouw zijn verwilderd en die zich – in ieder geval tijdelijk – in het wild kunnen handhaven. Een groep van deze planten, de neofyten, is zelfs buiten de botanische literatuur om herhaaldelijk goed voor krantenkoppen. Dat zijn planten als Canadese guldenroede, Japanse duizendknoop of alsemambrosia, die zich hier na de ontdekking van Amerika (1492) hebben gevestigd.

Bloemkleur

De kleurcode gaat uit van de bloemkleuren Rood, Wit, Blauw, Geel en Groen/Bruin. De meeste soorten zijn vrij gemakkelijk in deze groepen te passen. De typische bloemkleur is het beste te zien bij volledig geopende bloemen.

Veranderende bloemkleur

Paarse bloemen tonen verschillende tinten tussen rood en blauw. Als ze gedurende de bloeiperiode meer roodviolet zijn, vind je die in de hoofdgroep Rood, lijken ze meer blauwviolet, dan zijn ze ingedeeld in de hoofdgroep Blauw. Sommige bloemen veranderen gedurende het bloeiseizoen echter van kleur. In die gevallen is het raadzaam om bij alle relevante kleuren te kijken.

Bloemvorm

De bloemvorm behoort tot de belangrijkste determinatiekenmerken. Zo zijn de kleurgroepen in dit boek aan de hand van vier schematische tekeningen, die zijn weergegeven in de sprekende kopregel van de kleurcodepagina's, in subgroepen onderverdeeld. Binnen deze kunnen de afzonderlijke delen van een bloem met een variabele duidelijkheid voorkomen of zelfs

geheel afwezig zijn, omdat bloemen nu eenmaal een behoorlijke rijkdom aan vormen kennen.

Onder het symbool ☼ en ☼ zijn bloemen te vinden met vier of vijf bloembladen. Bij bloemen met een vergoeid bloemdek is het aantal slippy van de kroon van toepassing. De groep omvat alleen bloemen met een meezijdige symmetrie. Zulke bloemen hebben net als een ster verschillende symmetrievlakken. Daarom zullen ze er van bovenaf allemaal hetzelfde uitzien.

Soorten met het symbool ☼ hebben zes of meer bloembladen. Tot deze groep behoren ook alle leden van de composietenfamilie. Hun korfjes bestaan weliswaar uit veel meer individuele bloemen. Onpartijdig beschouwd toont ieder korfje echter als een bloem met veel bloembladen.

Bloemen met het symbool ☼ zijn tweezijdig-symmetrisch. Ze hebben slechts één symmetrievlak. Gezien vanaf de voorkant is er een duidelijk 'boven' en 'beneden'. 'Links' en 'rechts' zijn elkaars spiegelbeelden.

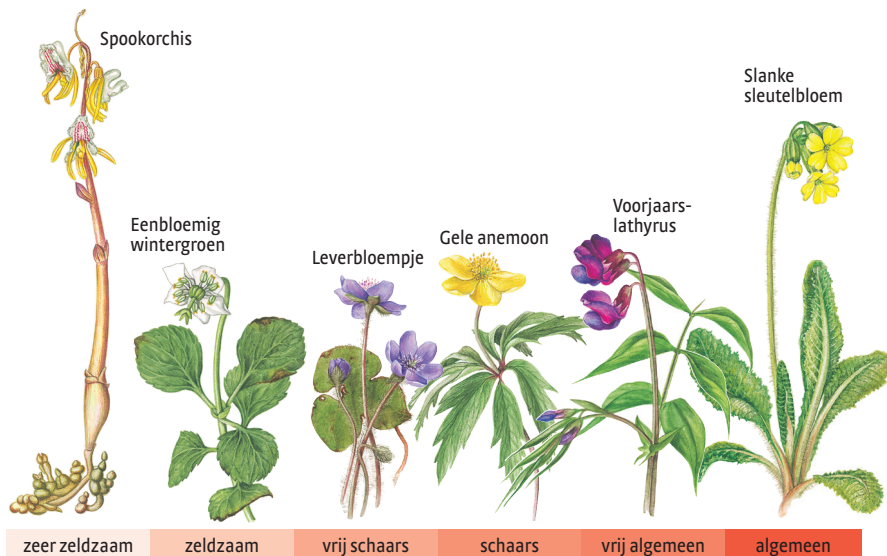
Voorkomen

Onze inheemse planten koloniseren diverse leefgebieden. Sommige groeien op zilte zeestranden, andere in zoet water, weilanden, bossen, in de bergen of midden in steden. Er zijn soorten die weinig eisen stellen wat betreft water, bodem en licht. Andere zijn zeer gespecialiseerd, zoals het uitsluitend in moerassen groeiende lange zonnedaauw.

Het voorkomen van sommige planten wijst direct op bepaalde kenmerken van hun groeiplaats. Dat zijn de zogenoemde indicatorplanten. Zo herken je stikstofrijke plaatsen door welig tierende groene brandnetels of het herderstasje. Aan de andere kant wijst het leverbloempje op kalkrijke grond.

Voor elke plant wordt ook de geografische verspreiding en de talrijkheid in Nederland beschreven: de talrijkheid wordt meestal gerelateerd aan het specifieke leefgebied. Zo zijn hoogveenlocaties hier in Nederland zeldzaam. Met betrekking tot Nederland zullen daarom alle in hoogveen groeiende planten zeldzaam (of zeer zeldzaam) zijn. Ga je echter uit van het hoogveen en bekijk je hoe vaak een bepaalde plant daar voorkomt, dan kun je binnen deze habitat zeldzamere en talrijkere soorten onderscheiden. Zo tref je daar bijvoorbeeld wijdverspreid lavendelheide en veenbes aan, de veenmosorchis is echter zeer zeldzaam.

Voorbeelden van talrijkheid in bossen

Bloeitijd

De bloem vertegenwoordigt een bepaald ontwikkelingsstadium van de plant. De timing en frequentie van de bloei verschillen sterk tussen de verschillende plantensoorten. Eenjarige of kortlevende soorten, zoals vogelmuur bloeit al een paar weken na het ontkiemen van de zaden. Hun bloeitijd kan daardoor grotendeels onafhankelijk zijn van de seizoenen. Bij de overjarige soorten, zoals het madeliefje, vormen slechts weinig soorten het hele jaar bloemen. Tweejarige planten, zoals vingerhoedskruid, ontwikkelen in het eerste jaar alleen bladeren. Ze bloeien in het tweede jaar, meestal tijdens bepaalde maanden. Bij deze en de meeste overjarige soorten kan meestal een min of meer uitgesproken afhankelijkheid van de seizoenen worden gevonden. Pas een bepaalde hoeveelheid warmte, licht en vochtigheid leiden tot bloei. Iedereen die zijn omgeving observeert, kan zo een bloemenkalender vanaf het begin van het bloeiseizoen maken. Die varieert van jaar tot jaar en kent geen exacte kalenderdatums.

Zo'n bloemenkalender weerspiegelt ook sterk de lokale omstandigheden. Zo kan dezelfde soort op een noordelijke helling 1-2 weken later bloeien dan op een andere, zuidelijke helling. Hetzelfde effect, in veel gevallen nog meer uitgesproken, kan worden waargenomen als je vanuit het laagland naar de bergen gaat. Dan kan er zelfs sprake zijn van verschillen van 1-3 maanden. De wereldwijde klimaatverandering kan ook direct worden waargenomen bij planten: veel lentesoorten bloeien vroeger in het jaar en steeds vaker een tweede keer in de herfst.

De in het boek aangegeven bloeitijden voor de betreffende planten geven de belangrijkste maanden aan. Sommige soorten kunnen ook ervoor of erna bloeiend worden aangetroffen. Er zijn planten die slechts een paar dagen bloeien binnen deze tijden. Bij andere soorten, zoals teunisbloem, heeft elke individuele plant wekelang steeds weer nieuwe bloemen.

De planten en hun namen

De volkstaal heeft vaak veel namen voor één plant. Hoe bekender en talrijker de plant is, hoe meer – vaak lokaal begrensde – namen ervoor zijn. Zo zijn er voor de paardenbloem in het Nederland tientallen verschillende namen: van 'beddepisser', via 'kettebloom' tot 'papenkruid'.

Maar ook de meest voorkomende naam 'paardenbloem' is niet uniek. In feite is hier sprake van een complex van wel 250 microsoorten. In veel gevallen worden ook andere composieten met gele bloemen door de meeste mensen aangezien voor 'paardenbloem', zoals havikskruid, terwijl dat niet eens tot hetzelfde geslacht behoort.

Deze diversiteit heeft vroeger herhaaldelijk geleid tot verwarring en verwisselingen. Pas sinds de invoering van één enkele wetenschappelijke naamgeving was het mogelijk om soorten een unieke naam te geven. Elke naam (bijv. *Taraxacum officinale*) bestaat uit de naam van het geslacht (*Taraxacum*) en de soortnaam (*officinale*).

Deze vorm van naamgeving is ontwikkeld door de natuuronderzoeker Carl Linnaeus (1707-1778). De volgens precieze regels gevormde namen zijn eenduidig. Helaas zijn ze niet altijd blijvend. Nieuw onderzoek kan er bijvoorbeeld toe leiden dat een soort aan een ander geslacht wordt toegewezen. Zo moeten plantenliefhebbers voortdurend veel wetenschappelijke namen opnieuw leren.

De wetenschappelijke namen in het boek komen grotendeels overeen met die van de 'Standardliste der Farn- und Blütenpflanzen' (Wisskirchen & Haeupler, 1998). Omdat sommige van de namen die hier worden gebruikt nog niet zo bekend zijn bij de

gemiddelde plantenliefhebber, wordt de huidige wetenschappelijke naam vaak ook aangevuld met de traditionele naam.

Wat betreft de Nederlandse naam worden uitsluitend de officiële namen gebruikt, al had het in veel gevallen voor de hand gelegen om ook de volksnamen weer te geven. De namen voor de plantenfamilies volgen de indeling van de *Angiosperm Phylogeny Group* van 2009.

Paardenbloem

Paardenbloem

Taraxacum officinale

Vertakte leeuwentand
Leontodon autumnalis

De omgang met planten

Giftige soorten

'Wat de boer niet kent, dat vreet hij niet', een oud gezegde dat iedereen die door de natuur zwerft zich in een uitgebreidere vorm eigen zou moeten maken. Een plant die de plantenliefhebber niet zeker als niet-giftig herkent, dient hij niet te eten en ook elk contact ermee te vermijden.

In het boek worden giftige soorten wel zo gemarkeerd, maar hier mag je geen zekerheid aan ontnemen.

De gevolgtrekking dat elke soort waarbij deze melding niet te vinden is, niet-giftig is, is helaas niet waar. Van opvallende soorten of soorten die bijvoorbeeld in weilanden staan, kent men meestal de giftigheid wel. Daarentegen is er over veel soorten, die tot nu toe niet interessant genoeg waren voor de mens, geen of weinig informatie bekend.

Zelfs veelgebruikte planten die men lang als onproblematisch zag, kunnen een risico inhouden. Zo gebruikte men lange tijd jacobskruiskruid en smeerwortel als medicinale planten. Tegenwoordig weten we dat deze planten bepaalde stoffen (pyrrolizidine-alkaloiden, PA's) bevatten die kanker kunnen veroorzaken. Omdat er tussen het gebruik van de plant en het voorkomen van kanker altijd een lange tijdsperiode ligt, is het begrijpelijk dat deze relatie tot voor kort onopgemerkt bleef.

Helaas zijn er mensen die als ze door de natuur wandelen giftige planten of paddenstoelen vernietigen, zodat niemand geschaad wordt. Dat is echter de verkeerde manier! Het is zinvoller om de natuur en haar soorten te leren kennen en te weten wanneer er risico's bestaan en wanneer niet. Dan verliezen de meeste giftige planten hun gevaar en kun je ze zien als een wonder van de natuur.

Gewone
waterweegbree

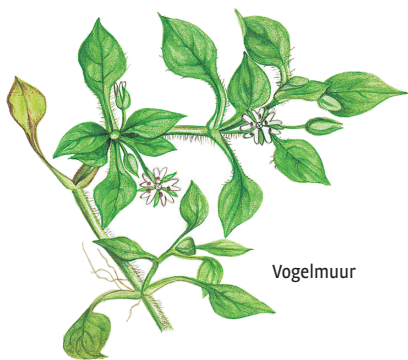
Monnikskap

Nuttige soorten

Voedingsgewassen

Voor onze voeding zijn planten onmisbaar. Ze bevatten koolhydraten, suikers, vetten, eiwitten, vitaminen, mineralen en bieden, zoals vegetariërs kunnen bevestigen, het menselijk lichaam alle vitale stoffen. Onze voorouders gebruikten de natuur als een 'wilde tuin' en verzamelden wilde planten voor hun dagelijkse voeding. Tegenwoordig kunnen we al ons voedsel in de winkel kopen. Toch is het alweer een aantal jaren een trend om wilde planten te plukken en te gebruiken in wilde salades, als groente en dergelijke.

Vogelmuur

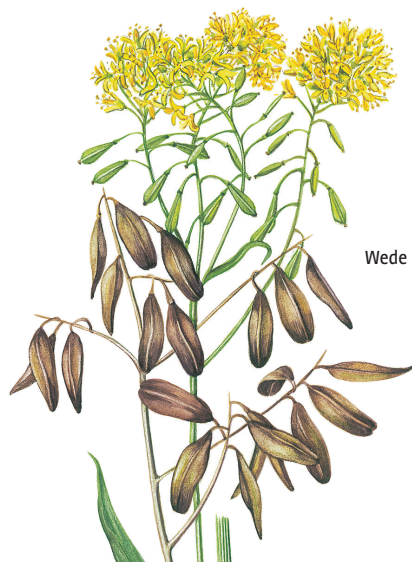
Geneeskrachtige planten

Genezers gebruikten vroeger een verscheidenheid aan planten. Vele daarvan zijn overgeleverd in de volksgeneeskunde van tegenwoordig. Sommige zijn uitvoerig onderzocht en hun helende effecten wetenschappelijk bewezen. Sommige giftige planten leveren zeer effectieve stoffen op die ook vandaag de dag nog een rol spelen als medicijnen. Vroeger ging het gebruik ervan gepaard met grote risico's.

Tegenwoordig kunnen ze door ervaren artsen nauwkeurig worden gedoseerd. Vaak worden de gifstoffen ook als zuivere stoffen uit planten gewonnen.

Leveranciers van grondstoffen

Tegenwoordig zijn er veel alternatieve bewegingen die teruggaan op het gebruik van producten uit de natuur. Ze zijn op zoek naar alternatieven voor kunststoffen, synthetische vezels en kunstmatige kleurstoffen. Natuurwinkels en biologische markten bieden natuurlijke kleurstoffen, met natuurlijke kleurstoffen geverfde wol, natuurlijke vezels, cosmetica met natuurlijke oliën en kruidenextracten, evenals een groot aantal andere producten. Vaak komen deze tegenwoordig uit verre landen. Maar ook onze inheemse planten kunnen veel natuurlijke grondstoffen leveren. Doordat die producten door de concurrentie van de markt werden verdreven, is die kennis helaas in vergetelheid geraakt.

Wede

Soortbescherming

In dit boek staat de term 'beschermd' voor planten die worden vermeld op de lijst van de Wet Natuurbescherming (per 1 januari 2017). Vergeleken met de voorgaande Flora- en Faunawet zijn heel veel zeldzame en kwetsbare soorten, waaronder de meeste orchideeën, hun wettelijke bescherming verloren. Rode Lijsten nemen soorten op die in het betreffende gebied zijn uitgestorven, verdwenen of bedreigd, maar bieden helaas geen bescherming. Op de Rode Lijst (planten) voor Nederland staan maar liefst 530 soorten. Bedenk dat sommige soorten lokaal misschien vrij algemeen zijn, maar landelijk toch zeer zeldzaam en daarom verdienen ze het om beschermd te

Duitse gentiaan

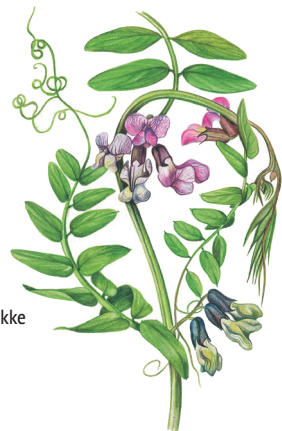
worden. Bij twijfel dus altijd: het is beter om een plant te laten staan!

Natuurlijk kun je geluk hebben en worden geconfronteerd met een groot aantal van één of meer beschermde planten. Zo zijn er zo nu en dan 'orchideeënweiden' of schraalgraslanden met talloze gentianen. Dan moet je blij zijn dat er zulke locaties zijn en de verleiding weerstaan om een exemplaar

mee te nemen. In aangewezen beschermde gebieden, zoals natuurreservaten, mogen planten nooit worden uitgegraven, geplukt of vernietigd. Dit geldt voor alle soorten, met inbegrip van de soorten die door sommigen worden beschouwd als 'onkruid'.

Ongeacht de beschermingsstatus van een gebied of een plant moet het voor de plantenliefhebber vanzelfsprekend zijn om zorg te dragen voor de omgeving. Dit houdt ook in dat groeiplaatsen niet opzettelijk worden verstoord of zelfs vernietigd. Wie een soort wil beschermen, moet zijn habitat beschermen. Wijdverbreid is de gewoonte om elke orchidee te willen fotograferen en daarvoor eventueel languit op de grond te gaan liggen. Hierdoor beïnvloed je de locatie, bijvoorbeeld doordat je de planten platdrukt en de bodem verdicht.

Overigens: het is meestal geen probleem om een plant op zijn standplaats te determineren. Waarom niet op de hurken of op je knieën? Dit perspectief biedt niet alleen een originele kijk op de schoonheid van elke plant, maar ook op hun hele habitat. Alleen zo kun je bijvoorbeeld mieren bestuderen die op een heggewikke de nectar opzuigen.

Heggewikke

1 | Akeleiruit *Thalictrum aquilegifolium*

Ranonkelfamilie *Ranunculaceae*

H 40–120 cm mei–juli overblijvend

hieldraad
onder de helm-
knop verdikt

Typerend Penseelachtige bloemen met veel lange paarse of roodachtige meeldraden.

Beschrijving 4 kleine geelgroene bloembladen, vallen al vroeg af. Stengel hoekig, kaal. Bladeren blauwgroen, mat, deelbladen rondachtig tot ovaal, grof stomp getand of iets ingesneden.

Voorkomen Rivier- en ravijnbossen, natte weiden. Op natte, voedselrijke, meestal kalkrijke gronden. Vrij zeldzaam, wordt hier en daar verwilderd aangetroffen.

Wetenswaardig De geurige bloemen lokken insecten. De soort wordt door de vroeg afvallende bloembladen beschouwd als een overgang tussen door insecten bestoven bloemen met gekleurde bloembladen en onopvallende, door de wind bestoven bloemen. De talrijke meeldraden zijn verantwoordelijk voor het showeffect van de bloemen.

Gelijkende soorten Zonder bloemen met de wilde akelei (blz. 220), stengel behand.

2 | Grote klaproos *Papaver rhoeas*

Papaverfamilie *Papaveraceae*

H 30–90 cm mei–juli eenjarig zwak giftig

stempel
met 8–18
stralen

Typerend 5–8 cm grote bloemen met vier bloembladen, doosvrucht 1–2 keer zo lang als breed.

Beschrijving Bloemen alleenstaand. Borstelig behaarde bladeren, 1–2-voudig veerdelig met meestal gekartelde deelbladeren. Wit melksap.

Voorkomen Akkers, wegen, spoorwegemplacements, ruderaal terreinen, in bermen ook ingezaaid als vergroening. Op zonbeschenen, meestal kalkrijke kleigronden. Algemeen.

Wetenswaardig Elke bloem heeft ongeveer 2,5 miljoen stuifmeelkorrels, die vooral in de ochtend tot ongeveer 10 uur worden vrijgegeven. Hommels vergroten de afgifte door te trillen ('buzzing'), wat te horen is als een luide brom. De plant bevat alkaloiden, echter geen opium. Leg je een kroonblad op je hand en sla je dat met de andere plat, dan hoor je een 'klappend' geluid.

3 | Bleke klaproos *Papaver dubium*

Papaverfamilie *Papaveraceae*

H 30–60 cm mei–juli eenjarig giftig

kelk gaat over
in een 'kap'

Typerend 2–5 cm grote bloemen, doosvrucht 2–4 keer zo lang als breed, knotsvormig, kaal.

Beschrijving Kroonbladen soms met zwarte vlek. Bladen 1–2-voudig veerdelig. Wittig, soms aan de lucht geel verkleurend melksap.

Voorkomen Graanakkers, wegen, dammen, stortplaatsen, steengroeven. Algemeen.

Wetenswaardig De bloembladen van de papaversoorten zijn in de knop gekreukt en opgepropt. Ze trekken bij het uitkomen glad. Vaak vallen ze na slechts een halve dag af.

Gelijkende soorten Ruige klaproos (*Papaver argemone*), doosvrucht met lichte borstelharen.

4 | Slaapbol *Papaver somniferum*

Papaverfamilie *Papaveraceae*

H 40–150 cm juni–aug. eenjarig giftig

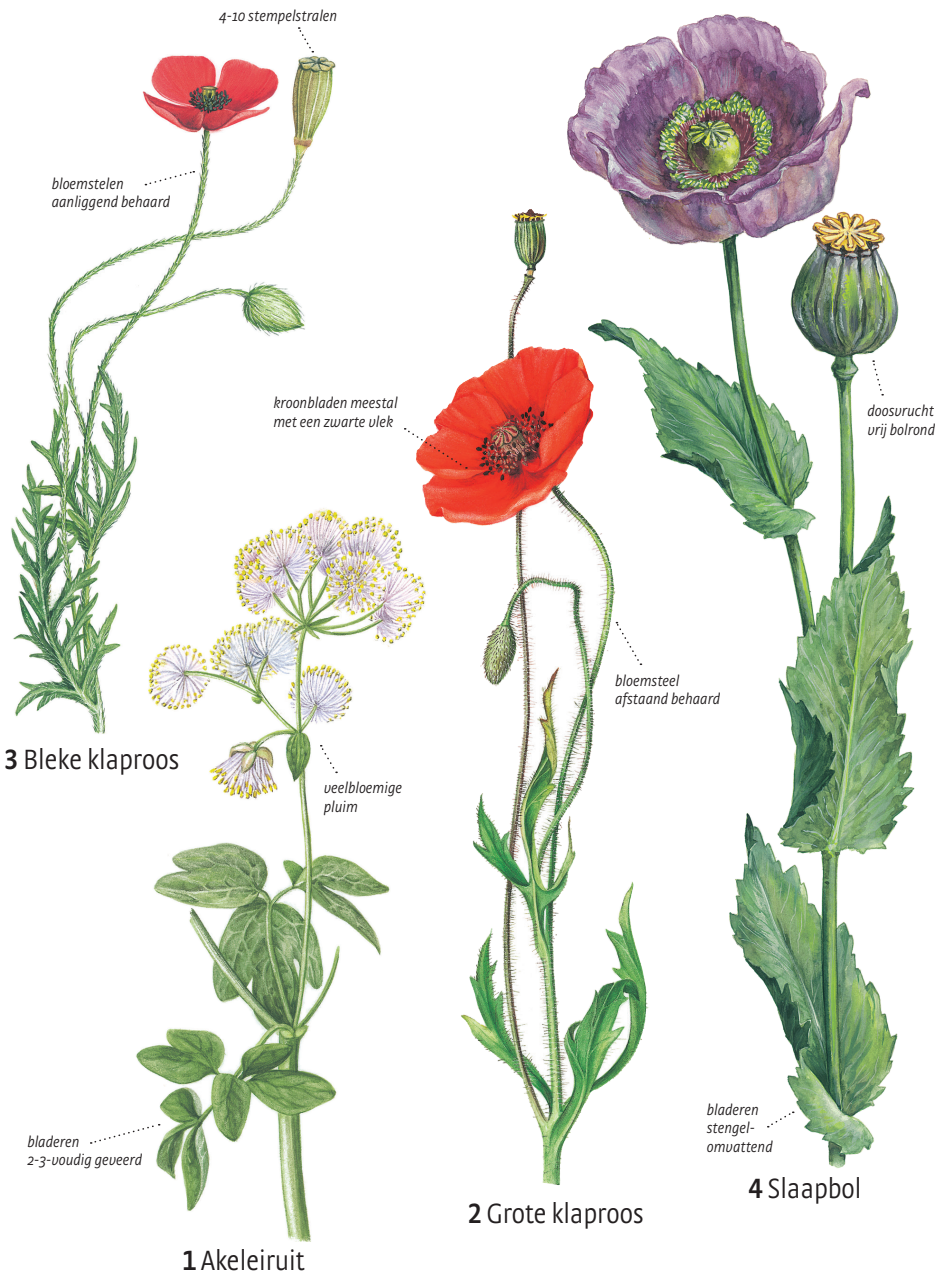
verwond blad
met melksap

Typerend Blauwgroene plant met maximaal 10 cm grote, meestal violette tot witte bloemen.

Beschrijving Kroonbladen zelden rood, 5–12 stempelstralen. Bladeren kaal, onverdeeld.

Voorkomen Op puin, ruderaal terreinen. Op voedselrijke en basische leemachtige gronden. Oorspronkelijk afkomstig uit West-Azië, bij ons af en toe verwilderd.

Wetenswaardig Het melkachtige sap van onrijpe doosvruchten levert na verdikking opium. Dit bevat alkaloiden, zoals het pijnstillende, verslavende morfine, het antihoestmiddel codeïne en de spierverslapper papaverine. In de middeleeuwen werden kleine kinderen rustig gehouden met een, ongevaarlijk, afkooksel van papaverhoofdjes (Lat. *papa* = pap). Rijpe zaden bevatten meer alkaloiden en zijn populair als versiering op brood en als papaverolie. Ze moeten echter zorgvuldig worden geogst, zodat ze niet in contact komen met het melksap.

De veldgids voor elke bloemenliefhebber

Wat bloeit daar?

Veel gidsen voor wilde planten zijn onhandig in het gebruik. In deze nieuwe uitgave is speciaal op het gebruiksgemak gelet. Door een logische indeling met kleurcodes en heel heldere tekeningen kun je in deze gids snel en zeker 870 soorten planten vinden.

- duidelijke illustraties van bloemen, bladeren en wortels
- pijltjes wijzen op de meest kenmerkende details
- verwijzingen naar soorten die erop lijken en hoe je ze van elkaar onderscheidt
- compleet met de meest voorkomende bomen, struiken en grassen
- plus een handig overzicht van de belangrijkste giftige planten

NUR 528
Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen